

DOI 10.36074/grail-of-science.24.12.2021.120

ГЕНЕЗА ДИТЯЧОГО ХОРОВОГО ВИКОНАВСТВА КИТАЮ

Тан Фань

аспірантка кафедри історії української та зарубіжної музики
Харківський національний університет мистецтв імені
І.П.Котляревського, Україна

Науковий керівник: Батовська Олена Миколаївна

доктор мистецтвознавства, професор,
кафедра хорового диригування
Харківський національний університет мистецтв імені
І.П.Котляревського, Україна

Дитяче хорове виконавство є невід'ємною і важливою складовою світової музичної культури. Воно репрезентує усі сторони духовного і соціального життя суспільства. На сьогодні у музикознавстві, і зокрема, хорознавстві, актуальними є питання виникнення та розвитку дитячого хорового виконавства Китаю. Наукове переосмислення генезису дитячої хорової творчості названої країни та творче переосмислення значущості дитячої хорової музики у формуванні національного світосприймання засвідчує потребу і актуальність теми представленої доповіді.

Дитяче хорове виконавство Китаї відрізняється короткою історією. Тільки в XX столітті дитячий хоровий спів повсюдно поширюється, але вже до початку XXI століття дитячі хорові колективи досягли разючих результатів, що дозволяє говорити про китайський дитячий хоровий спів як про самостійне явище у світі музики. Зародження та розвиток дитячого хорового виконавства Китаю були зумовлені соціально-політичними і культурними тенденціями, які намітилися у країні у XX столітті. До них слід віднести, перш за все, розвиток капіталістичного устрою економіки, появу християнства, контакти із західною культурою [6].

Після прийняття 1904 року «Закону про освіту» починається активне реформування у школах та навчальних закладах країни. 1912 року у школах остаточно затверджується нова шкільна дисципліна – «Спів і музика». У Китаї відкривалися школи нового типу із запровадженням уроків музики, у яких учні співали хором [5]. У той час у країні поширювалися релігійні християнські громади, де виконувались хорові гімни. Різні форми колективного співу стали для тодішнього Китаю музикуванням нового типу. Незважаючи на те, що хор звучав одноголосно, саме тоді було закладено фундамент для розвитку багатоголосся.

Особливою формою дитячої китайської хорової культури XX ст. є «шкільна пісня» - «Сюе тан юей ге» (学堂乐歌). Її розвиток був зумовлений відкриттям і

функціонуванням загальноосвітніх шкіл за європейським зразком. Такі навчальні заклади називали «Сюетан» (Школа). У навчальних планах таких шкіл був предмет «Спів і музика» [1, с. 36]. «Шкільні пісні», як правило, були основою навчального матеріалу для уроків співу та виступів учнів у шкільних концертах та різноманітних громадських заходах [4, с. 6]. Взагалі, «шкільна пісня» розуміється у двох значеннях. Перше означає навчальну дисципліну «Спів і музика в школі»; друге – новий пісенний жанр Юей ге (乐歌 – пісні для школярів). Історія виникнення жанру «шкільна пісня» пов'язана з китайськими студентами, які навчалися в Японії, Європі, Америці. Вони знайомилися з місцевими піснями, обирали ті, що їм до вподоби і обробляли мелодії пісень в стилі популярних народних і побутових пісень або на основі новаторських прийомів. Цікаво, що до мелодій підписували нові слова китайською мовою [2, с. 23].

Розвитку «шкільних пісень» сприяли такі музиканти-просвітителі, як Шень Сінгун, Лі Шутун, Цзен Чжиминь та інші.

Особливий внесок у становлення жанру зробив Лі Шутун (1880-1942) - відомий музикант, педагог, театральний діяч, один з піонерів китайської драми [3, с. 23]. 1905 року він опублікував збірку під назвою «Колекція національних пісень». Для його створення автор вибрав тринадцять поем із «Шицзін», «Чуци» та інших стародавніх джерел, поєднуючи даний літературний матеріал з європейськими та японськими співами. Лі Шутун був не тільки найвидатнішим автором «шкільної пісні», а й першим, хто став використовувати у них традиційні китайські мелодії. У «шкільних піснях» він вперше в китайській музиці використав поліфонію, а також ввів ансамблеве (хорове) виконавство. Прикладом є триголосний хоровий твір «Весняна прогулянка» (春游) який написаний за мелодією релігійної пісні «Джерельце» американського композитора Лоуелла Мейсона. Твір «Весняна прогулянка» і сьогодні популярний і затребуваний на уроках з музики у початковій та середній школах. Його можна вважати першим зразком дитячого китайського хорового багатоголосся. Хоровий твір відрізняється яскравими гармонічними ефектами, написаний в акордовій фактурі.

Складені Лі Шутуном або скомпоновані на чужому матеріалі «шкільні пісні» були засновані на традиціях китайської класичної поезії. Найчастіше це ліричні одкровення, їхні слова живописні, рими відрізняються смисловою глибиною та багатством алітерацій.

«Шкільні пісні» зіграли важливу роль у дитячій хоровій культурі Китаю. Насамперед, вони стали частиною патріотичного виховання школярів та молоді. По-друге, «шкільні пісні» сприяли активному проникненню традицій європейської культури у хорове виконавство Китаю. Насамперед, вони знайомили китайських композиторів із популярною оперною європейською класикою. По-третє, «шкільні пісні» зіграли особливу роль у розвитку сучасної китайської хорової музики. Композитори та виконавці, навчаючись за європейською системою, використовували її засади у своїй творчості. Пройшовши шлях від наслідування західним зразкам, їх адаптації до національно орієнтованого змісту, «шкільна пісня» набула свого стилю.

Підбиваючи підсумки, слід зазначити, що кінець 1920-х років ХХ ст. знаменує завершення першого етапу становлення дитячого хорового

виконавства Китаю. Відмінною рисою цього періоду є поєднання рис західної хорової культури з традиційними китайськими мелодіями. Було закладено фундамент для подальшого розвитку дитячого хорового співу, з'явилися перші самобутні твори у жанрі хорової пісні. Синтез класичних європейських форм з традиційним для китайської культури мелосом було характерною тенденцією у розвитку хорової культури Китаю першої половини ХХ ст. Одне із значних досягнень цього етапу – пропаганда хорового співу та введення дисципліни «Музика і спів» у програму шкільного навчання. Це сприяло процесу долучення широких верств населення до різних форм хорового музикування. Перше двадцятиліття ХХ ст. у китайській хоровій культурі ознаменувалися появою «шкільних пісень» та перших багатоголосних хорів, які сприяли не тільки формуванню дитячої освіти нового типу, але й становленню і подальшого розвитку дитячого хорового виконавства Китаю.

Список використаних джерел:

- [1] Ван, Юйхэ (1994). История новой и современной китайской музыки. Пекин: Изд-во народного искусства.
- [2] Гун, Шудо (1988). Исследование китайской культуры новой эпохи. *Пекин: Культура и искусство* (23-117).
- [3] Лю, Цзинчжи (1988). Сборник статей по истории китайской новой музыки. Гонконг: Центр азиат. исслед. при Гонконг. ун-те.
- [4] Справочник по хоровому искусству (2000). Шанхай: Шанх. музык. изд-во.
- [5] Чэнь, Ин (2014). Адаптация европейских музыкальных традиций на примере «Школьной песни». *Проблемы музыкальной науки*, 1 (14), 10-13.
- [6] 陶亚兵. 明清间中西音乐交流. 北京: 东方出版社. 2001. 230页 [Тао Ябин Музыкальные контакты Китая с европейскими странами во время династии Мин и Цин. Пекин, 2001. 230 с.]